

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Українська асоціація
педагогів та психологів

ОСВІТА В ЧАСИ КРИЗИ: ІННОВАЦІЇ, СТІЙКІСТЬ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Матеріали міжнародної
науково-практичної конференції

3 жовтня 2025 року

Київ - 2025

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет
Громадська організація «Українська асоціація педагогів і психологів
початкової, дошкільної і позашкільної освіти»
Кафедра початкової освіти та інноваційної педагогіки

ОСВІТА В ЧАСИ КРИЗИ: ІННОВАЦІЇ, СТІЙКІСТЬ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

**Матеріали міжнародної
науково-практичної конференції**

3 жовтня 2025 року

Київ

Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2025

УДК 37-026.564:001.895:005.336.4(477):005.745

Друкується за рішенням Вченої ради Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (протокол №3 від 29 жовтня 2025 року).

Редакційна колегія:

Віктор Андрущенко – доктор філософських наук, професор, ректор УДУ імені Михайла Драгоманова (голова).

Григорій Торбін – доктор фізико-математичних наук, професор, проректор з наукової роботи УДУ імені Михайла Драгоманова.

Тарас Олефіренко – кандидат педагогічних наук, професор, декан Педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова.

Олена Матвієнко – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки, заступник декана з наукової роботи та міжнародних зв'язків Педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова.

Анна Вайсброт-Козярска – професор Опольського університету, доктор габілітований, проректор з питань навчання (Польща).

Фабіан Андрушкевич – професор Опольського університету, доктор габілітований (технічні науки), завідувач кафедри дошкільної та початкової педагогіки (Польща).

Освіта в часи кризи: інновації, стійкість та український досвід : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (3 жовтня 2025 року) : збірник тез / ред.кол. : В. П. Андрущенко (голова) [та ін.]. Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова. 2025. 544 с.

До збірника увійшли матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «*Освіта в часи кризи: інновації, стійкість та український досвід*» (3 жовтня 2025 року).

Матеріали збірника будуть корисними для дослідників, науковців, аспірантів, викладачів, студентів.

ISBN

УДК

© Колектив авторів, 2025

© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025.

ISBN

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТІ БАРСЕЛОНИ

Наталія Лосєва,

*докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та
менеджменту*

*Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя,
професор Університету Барселони (UB), Іспанія*

Проблема підготовки майбутніх вчителів початкової освіти є актуальною у зв'язку з упровадженням Концепції Нової української школи [1] та оновленого Державного стандарту початкової освіти [2]. Також система освіти України інтегрується в Європейський освітній простір й, отже потребує певної трансформації підходів до підготовки майбутніх вчителів початкової освіти. Мова йде про побудову практико-орієнтованого освітнього середовища, що максимально спрямоване на зміст майбутньої професії студентів, удосконалення їх предметно-методичної та творчої компетентностей. На нашу думку, особливої актуальності набуває питання вивчення досвіду закордонних закладів освіти щодо підготовки вчителя початкової школи. Автор намагається висвітлити наявні підходи до навчання студентів, майбутніх вчителів початкової освіти, що існують на факультеті Освіти в Університеті Барселони, одного з найкращих університетів світу.

В університетах Іспанії, а саме в Університеті Барселони, майбутніх вчителів початкової школи готують на бакалаврському рівні. Ця кваліфікація дозволяє їм працювати в школах з дітьми від 6 до 12 років. Зазначимо, що для роботи у державних школах необхідно пройти відбірковий конкурсний процес, який відрізняється конкретними вимогами у різних автономних спільнотах. У приватних школах процес відбору більш гнучкий, але наявність диплому бакалавра є обов'язковою вимогою. Також випускник університету за цією

спеціальністю може працювати у приватних освітніх центрах та неурядових освітніх організаціях.

Навчання на бакалавріаті з початкової освіти триває чотири роки. Студенти отримують знання з педагогіки, педагогічної психології та різних предметів шкільної програми та способів їх викладання, а саме: мови, математики, природничих наук тощо. Багато уваги приділяється набуттю цифрових компетенцій, соціальних навичок, інноваціям у навчанні. Майбутні вчителі початкової школи покликані вміти ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології, мати гарні комунікаційні навички, емпатію, аналізувати реальну практику й прагнути вдосконалювати якість освіти. До змісту навчання включаються також певні соціальні модулі екологічного, економічного спрямування та модулі запобігання насильству.

Програми підготовки вчителів початкової школи розробляють органи освіти, що представлені Міністерством освіти як INTEF (Instituto Nacional de Tecnologías Educativas y de Formación del Profesorado – Національний інститут освітніх технологій та підготовки вчителів), та автономні громади. Експерти з педагогіки та розробки навчальних програм визначають цілі, зміст, відповідність програм навчальним цілям, методологію та методи оцінювання щодо забезпечення якісної підготовки вчителів. INTEF також координує й організовує курси для підвищення кваліфікації вчителів. Автономні громади відповідають за планування та можливості реалізації безкоштовного і різнопланового навчання для вчителів на своїх територіях.

Навчальні програми підготовки вчителів також затверджуються Радою університету і це є певний інституційний процес, який включає розробку освітніх програм для майбутніх вчителів, забезпечує їх відповідність стандартам та академічним вимогам закладу, а також етапи їх впровадження.

Так, наказ 119/2015 Женералітету Каталонії про регулювання навчання у початковій освіті (DECRET 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària), а саме Третя стаття цього закону наголошує, що початкова

освіта повинна сприяти досягненню встановлених цілей загального характеру, задекларованих Законом 12/2009 від 10 липня про освіту. Зокрема таких цілей:

a) Розуміти, цінувати та застосовувати цінності й норми співіснування, розуміти індивідуальні та колективні зобов'язання, поважати права людини та приймати плюралізм, властивий демократичному суспільству;

b) Усвідомлювати цінність індивідуальної і колективної роботи та розвивати звички впевненості в собі, особисту ініціативу та підприємництво, самодисципліну, критичне мислення, відповідальність, допитливість, інтерес, задоволення від навчального процесу та творчість в навчанні;

c) Набувати навичок для підтримки та покращення клімату співіснування, а також для запобігання та позитивного управління конфліктами, як у школі, так і в соціальній сфері;

d) Поважати відмінності між людьми, культурні та релігійні розмаїття з погляду відбудови міжкультурної перспективи;

e) Набувати особистої автономії та розвивати позитивний і збалансований образ партнера для сприяння рівності прав та можливостей між людьми, а також недискримінації людей з інвалідністю; захищати права людини в усіх сферах особистого та соціального життя;

f) Розвивати базові лінгвістичні компетенції як каталонською, так і іспанською мовами;

g) Цінувати читання та звичку читати як базову діяльність для досягнення особистих цілей та сприяти її розвитку;

h) Набути (також й іноземною мовою) базової комунікативної компетенції, яка дозволяє спілкуватися з іншими в повсякденних ситуаціях;

i) Розвивати базові математичні компетенції, розв'язувати задачі, що вимагають виконання елементарних обчислювальних операцій, розуміння геометричних зв'язків, а також бути здатним застосовувати їх у повсякденних життєвих ситуаціях;

j) Розуміти, цінувати та оцінювати природне, соціальне та культурне середовище, посилюючи відчуття значущості, зв'язку з країною та здатність

екстраполювати ці зв'язки на весь світ загалом; Спостереження за явищами природи та об'єктами «я розумітиму» основні механізми, які відновлюють це середовище, щоб мати змогу брати на себе відповідальні зобов'язання щодо його підтримки;

к) Використовувати різні зображення та художні засоби, будувати візуальні цілі;

л) Розвивати цифрові компетенції відповідно віку;

м) Розвивати афективні здібності у всіх сферах життя особистості;

н) Оцінювати важливість гігієни та здоров'я, визнавати права інших та поважати їх відмінності, використовувати фізичне виховання для сприяння особистісному та соціальному розвитку;

о) Засвоювати основні елементи освіти з безпеки дорожнього руху та шанобливе ставлення до правил, що сприяють безпеці у різних сферах життя;

р) Застосовувати в різних контекстах набуті підходи та власні ресурси для вирішення проблем, особистих ситуацій та потреб повсякденного життя [3].

Щодо підготовки магістра початкової освіти – це ступінь, призначений для вчителів, які вже мають ступінь бакалавра. Спрямований на спеціалізацію фахівців, покращення методів викладання шляхом зосередження уваги на різнопланових освітніх дослідженнях та підвищенні кваліфікації вчителів у застосуванні цифрових технологій тощо. Програма базується на процесі професійної підготовки вчителів, які прагнуть вийти за межі традиційного викладання та вирішити проблеми навчання за допомогою надсучасних знань. Це певним чином поглиблена підготовка вчителів, яка надає знання та навички, що відповідають передовому досвіду, заснованому на дослідженнях, і спрямована на підготовку вчителів до більш ефективної роботи зі своїми учнями. Випускники магістратури спеціалізуються на розробці, плануванні та виконанні дослідницьких проектів у галузі педагогіки та викладання дисциплін. Ця програма заглиблюється в освітні стратегії, характерні для початкової освіти, та посилює базову і спеціальну дидактичну підготовку в різних напрямках. Деякі університети пропонують спеціалізації, що включають такі галузі, як: музична

освіта; фізичне виховання; цифрові технології для навчання; іноземні мови (англійська) тощо. Такі програми сприяють удосконаленню педагогічної практики, дозволяють вчителям застосовувати більш інноваційний, науково обґрунтований підхід у роботі з учнями, розширює їх професійні можливості та слугує мотивацією отримати вищу кваліфікацію для роботи в державних чи приватних центрах Іспанії.

Автор, як професор математики, звертає увагу на такий факт. «Однією з умов формування готовності студентів до ефективної діяльності на заняттях з математики іспанські професори розглядають використання її розважальних можливостей використовують достатню кількість задач практичного, ігрового чи життєвого спрямування максимальна наочність; забезпечення доброзичливої робочої атмосфери; можливість вільного висловлення власної думки; відчуття себе рівним серед рівних; усвідомлення цінності колективно зроблених умовиводів; підтримання позитивного настрою» [4, с.95]. Також іспанські викладачі з метою розвитку просторової уяви та дрібної моторики учнів початкової школи, пропонують студентам використовувати танграм, давню китайську гру-головоломку. «Завдання гри полягає у складанні різноманітних фігур з елементів танграму: двох великих трикутників, одного середнього трикутника, квадрата, паралелограма і двох маленьких трикутників. Танграм часто використовується як наочний посібник з геометрії, застосовується при вивченні площі фігур та введенні поняття про рівновеликі фігури як приклад наочності та практичного застосування властивостей площі» [4, с.97; 5].

Вважаємо, що певні наробки і досвід іспанської освіти стане у нагоді нашим освітянам. Так, національна сила нашої освіти ґрунтується саме на наших педагогічних здобутках, історичних коренях, народній творчості тощо. Проте з метою оновлення змісту освіти доцільно, на нашу думку, вивчати й впроваджувати освітні напрацювання кращих університетів країн Європи.

Список використаних джерел:

1. Концепція Нової Української школи <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 22.09.2025)
2. Державний стандарт початкової освіти. <http://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novuj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument/> (дата звернення: 12.09.20215)
3. Офіційний вісник Женералітату Каталонії № 3/136 https://campusvirtual.ub.edu/pluginfile.php/7437280/mod_resource/content/1/Curriculum%20Primaria%202015.pdf (дата звернення 14.09.2025)
4. Лосєва Н.М., Кодіна Паскуаль Р. Рекреаційна математика у підготовці вчителя початкової школи: досвід факультету освіти університету Барселони // Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки», 2022, № 3. С. 93–100.
5. Nataliya Losyeva, Volodymyr Puzyrov. Game technologies of learning: experience of using the «TANGRAM» // Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, Харків. 2024. С.169-175.